Mottagare
Regionstyrelsen

Tecknande av driftstödsavtal med Föreningen Gotlands Fornvänner avseende Gotlands Konstmuseum (Skolan 1)

Förslag till beslut

- Regionstyrelsen godkänner bifogat förslag till driftstödsavtal mellan Region Gotland och Föreningen Gotlands Fornvänner avseende ett utökat årligt driftstöd om 3,0 mnkr till Gotlands Konstmuseum från och med den 1 januari 2028.

- Regionstyrelsens ordförande och regiondirektören utses att tillsammans underteckna driftstödsavtalet.

Sammanfattning

Regionfullmäktige beslutade den 17 november 2025, § 180, att ingå proprieborgen upp till 64 mnkr för Föreningen Gotlands Fornvänners låneförpliktelser för renovering samt om- och tillbyggnad av Gotlands Konstmuseum (Skolan 1, Visby). I underlaget till regionfullmäktiges beslut framgick även det långsiktiga behovet av utökat årligt driftstöd till konstmuseets tekniska drift och verksamhet.

Inför 2026 beviljades en första förstärkning av det årliga stödet till konstmuseet om 1,5 mnkr inom ramen för Kultursamverkansmodellen, och parterna var i dialogen överens om att ytterligare cirka 3,0 mnkr skulle tillföras inför 2027 i takt med byggnationen och ökade kapitalkostnader. I Region Gotlands budget för 2027 inrymdes dock inte denna utökning om 3,0 mnkr.

Eftersom Gotlands Museum genom omplanering av projektets tidplan och likviditet kunnat skjuta fram behovet av det utökade driftstödet till 2028, uppstår inget budgetunderskott under 2027. För att långivande bank (Swedbank) ska kunna lägga upp byggkreditiv och lån redan nu krävs dock ett skriftligt beslut som bekräftar Region Gotlands avsikt och åtagande att tillföra medlen från och med 2028.

Normalt tecknas inga särskilda driftstödsavtal med institutioner inom Kultursamverkansmodellen, då medelstilldelningen regleras genom årliga beslut och överenskommelser i den ordinarie budgetprocessen. I detta fall föreslås regionstyrelsen – med stöd av regionfullmäktiges principiella ställningstagande i borgensärendet (RF § 180) – godkänna ett tidsbegränsat överbryggningsavtal som gäller från undertecknandet av avtalet med utbetalningar från och med

den 1 januari 2028. Avtalet ska gälla intill dess att ansvarig nämnd, i ordinarie budgetprocess, har fastställt den nya permanenta anslagsnivån inom ramen för Kultursamverkansmodellen, varvid avtalet automatiskt upphör och ersätts av den årliga överenskommelsen om medelstilldelning.

Ärendebeskrivning

Föreningen Gotlands Fornvänner (Gotlands Museum) inkom den 9 april 2025 med ett äskande om kommunal borgen upp till 64 mnkr samt ett utökat driftstöd för om- och tillbyggnad av fastigheten Skolan 1 i Visby (Gotlands Konstmuseum). Bakgrunden är att fastigheten stängdes i slutet av 2019 på grund av eftersatt underhåll, uttjänta tekniska installationer och brister i klimatstyrningen. Renoveringen är utpekad som en prioriterad insats i Region Gotlands Kulturplan 2025–2028 (mål 2, insats 2.4).

Den 17 november 2025 beslutade regionfullmäktige (§ 180) att ingå proprieborgen om upp till 64 mnkr, och den 29 september 2026 (§ 326) behandlade regionstyrelsen avtal om borgensavgift samt tecknande av borgensförbindelse. Inför budgetåret 2026 tillfördes konstmuseet en första nivåhöjning om 1,5 mnkr inom Kultursamverkansmodellen.

För att projektet ska kunna påbörjas och lånen läggas upp hos Swedbank, kräver banken en skriftlig försäkran om att konstmuseets drifts- och finansieringskalkyl är långsiktigt bärkraftig. Eftersom budgetramen för 2027 inte omfattade den återstående höjningen om 3,0 mnkr, och museet har kunnat anpassa projektets tidplan så att det utökade driftbehovet inträder först den 1 januari 2028, har förvaltningen i samråd med föreningen tagit fram ett förslag till driftstödsavtal.

Bedömning

Förvaltningen bedömer att ett tillfälligt driftstödsavtal är en ändamålsenlig lösning för att överbrygga glappet mellan bankens krav på kreditbeslut i närtid och Region Gotlands ordinarie budgetprocess inför 2028. För det fall regionfullmäktige inför 2028 inte beslutar om motsvarande ramtillskott för ändamålet, finansieras åtagandet genom omprioritering inom kultur- och fritidsnämndens befintliga budgetram.

Inom Kultursamverkansmodellen styrs medelstilldelningen normalt genom årliga beslut utifrån regional kulturplan och statliga villkor, utan separata civilrättsliga driftstödsavtal. Avtalet utformas därför uttryckligen som ett övergångsavtal som gäller från undertecknandet och ger rätt till ett utökat stöd om 3,0 mnkr per år från och med den 1 januari 2028 (utöver de 1,5 mnkr som redan tillförts inför 2026, totalt 4,5 mnkr för satsningen). Avtalet gäller utan bortre tidsgräns tills dess att Region Gotland i ordinarie budgetprocess har fattat lagakraftvunnet beslut om att permanent inarbeta motsvarande nivåhöjning i anslaget inom Kultursamverkansmodellen.

Med stöd av regionfullmäktiges tidigare beslut i borgensärendet (RF § 180) – där behovet av ökat driftstöd för projektets genomförande utgjorde en

integrerad del av beslutsunderlaget – bedömer förvaltningen att regionstyrelsen har mandat att teckna detta avtal inför kommande budgetberedning för 2028.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/ rättsligt perspektiv

Bedömningen är att insatsen ryms inom den allmänna kommunala kompetensen på kulturområdet och bedöms uppfylla kraven på allmänintresse, proportionalitet och god ekonomisk hushållning. Genom att avtalet är villkorat till en övergångsperiod och utformas för att harmonisera med kommande budgetbeslut beaktas fullmäktiges budgetmakt.

För att undvika att upplägget enligt Lagen om offentlig upphandling (LOU) kan uppfattas som en förtäckt byggentreprenad slår avtalet fast att driftstödet utgör ett generellt verksamhets- och lokalhållningsstöd som endast täcker en begränsad del av den totala kostnaden. Region Gotland styr inte projektering eller upphandling, och Föreningen Gotlands Fornvänner bär den faktiska ekonomiska risken för projektets kostnadsutveckling och ränteförändringar.

Då Föreningen Gotlands Fornvänner bedriver allmännyttig kulturell verksamhet utan vinstsyfte, och tillsammans med marknadsmässig borgensavgift bedöms avtalet förenligt med EU:s statsstödsregler.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att avtalet medför inga utökade kostnader för Region Gotland under 2026 eller 2027. Från och med budgetåret 2028 uppgår det ytterligare årliga behovet till 3,0 mnkr (totalt 4,5 mnkr inklusive den förstärkning om 1,5 mnkr som tillfördes inför 2026). Genom att medlen inarbetas i Kultursamverkansmodellen skapas även förutsättningar för statlig medfinansiering via Kulturrådet. Om regionfullmäktige i den ordinarie budgetprocessen inför 2028 inte tillför kultur- och fritidsnämnden utökad budgetram för detta åtagande, ska de medel som avtalet kräver i stället hanteras och finansieras genom omprioritering inom nämndens befintliga ram.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att säkerställandet av finansieringen möjliggör ombyggnation av Skolan 1 med särskilda lokaler för barn- och ungdomspedagogisk verksamhet, vilket stärker barns rätt till skapande och delaktighet i kulturlivet i enlighet med barnkonventionen.

4. Jämställdhetsperspektiv

Ej tillämpligt.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att Gotlands Konstmuseum kommer utgöra en regional nod med uppdrag att bedriva uppsökande konst- och pedagogisk verksamhet i skolor och lokalsamhällen över hela Gotland.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att renoveringen av Skolan 1 medför moderniserad klimat- och energistyrning, vilket minskar energiförbrukningen och skapar långsiktigt hållbar drift av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i Visby innerstad.

Beslutsunderlag

Förslag till driftstödsavtal mellan Region Gotland och Föreningen Gotlands Fornvänner, daterat 2026-11-16
Regionfullmäktige 2025-11-17, § 180
Regionstyrelsen 2026-09-29, § 326
Rapport Äskande Konstmuseet, 2025-09-25

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Eric Fugeläng
Avdelningschef kultur och fritid

Skickas till

Föreningen Gotlands Fornvänner / Gotlands Museum